

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Henri Eessalu

**PIKK TN 32 ELAMU SEISUKORRA HINNANG
JA ETTEPANEKUD HOONE KORRASTAMISEKS**

Pikk tn 32, Sindi linn, Tori vald, Pärnumaa

2017/2018 õppeaasta
Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituskursuse lõputöö

Tallinn 2018

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikad ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

„.....” mail 2018. a.

.....

(allkiri)

Töö vastab kehtivatele nõuetele ja lubatud kaitsmisele:

„.....” mail 2018. a.

.....

Kaitstud hindele:

.....

„.....” mail 2018. a.

.....

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	4
2. AJALOOLINE ÜLEVAADE.....	5
3. VÄÄRTUSED.....	7
3.1 Elamuala planeering ja hoone maht	8
3.2 Elamu eksterjäär	9
3.3 Elamu interjäär	11
4. TEHNILISE SEISUKORRA HINNANG	13
4.1. Vundament ja sokkel.....	13
4.2. Välis- ja siseseinad.....	15
Välisseinad.....	15
4.3. Katus, laed ja põrandad.....	19
4.4. Aknad ja uksed.....	23
4.5. Trepid.....	25
5.KOKKUVÕTE.....	28
KASUTATUD ALLIKAD.....	29
Lisad.....	30

1.SISSEJUHATUS

Käesoleva töö eesmärgiks on anda ülevaade Sindi linnas, Pikk tn 32 eluhoone seisukorrast ja teha ettepanekuid hoone restaureerimiseks, mis ühtlasi väärtustaks ka Sindi linnaehituslikku miljööd.

Skeem 1. Kinnistu ja hoone asukoht¹

Kinnistu asub Paide mnt ja Pika tänava vahel. Paide mnt-st eraldab kinnistut ca 30 m laiune haljasala, kus paikneb ka sademevett koguv kraav. Ajalooliselt asus Paide mnt läheduses raudteetamm ning endine Sindi Kalevivabrik asub kinnistust põhja pool. Arvestades, et vaatluse all olev kinnistu asub endise raudteetammi jalamil, mis on madalam ala, on tegemist suhteliselt vesise alaga.

¹ Kinnistu ja hoone asukoht.–Maa-ameti geoportaal;
https://xgis.maaamet.ee/maps/XGis?app_id=UU82A&user_id=at&LANG=1&WIDTH=1140&HEIGHT=816&zlevel=8,538434.2578125,6474080.3795313 (vaadatud 27.IV.2018)

Skeem 2. Hoone asukoht²

Pikk tn 32 kinnistu (katastritunnus 74101:003:0176) pindala on 2114 m². Ehitisregistri andmetel asub kinnistul kaks hoonet: 4 korteriga elamu, ehitisealusepinnaga 114 m², (ehitisregistri kood: 103033021) ja kuur ehitisealusepinnaga 41 m² (ehitisregistri kood: 103033025). Maakatastri kohaselt on kinnistu sihtotstarve 100% elamumaa. Kehtiva Sindi linna üldplaneeringu kohaselt on Pikk tn 32 kinnistule määratud elamumaa E4 juhtotstarve.

2. AJALOOLINE ÜLEVAADE

Oluliseks Sindi linna arenguteguriks oli 1833. aastal kalevivabriku rajamine. Lisaks andis linna arengule hoogu juurde raudteevõrgu tekkimine kui 1920. aastatel rajati kitsarööpmeline raudteevõrk Pärnu -Lelle vahel.³

Tõnu Kann viitab oma artiklis, et Sindi on arhitektuurikeelelt väga mitmekesine, lisades, et Sindis puhkes 1930. aastatel eramuehitusboom. Näiteks Pärnu maantee äärsed eramud

² Hoone asukoht.- Maa-ameti geoportaal;

https://xgis.maaamet.ee/maps/XGis?app_id=UU82A&user_id=at&LANG=1&WIDTH=1140&HEIGHT=816&zleve|=-12,538550.8807373,6473804.1191553&setlegend=UUKAT1_82=1 (vaadatud 27.III.2018)

³ E.Tohvri, Eesti puitasumite kujunemisest ja elamutüüpidest. Tallinn: Eesti Arhitektuurimuuseum, 1999, lk 80–81

numbritega 13, 17, 19, 21 kerkisid just sellel kümnendil.⁴ Pikale tänavale hakati samuti 1930. aastatel eramuid püstitama. Vaadates Ehitisregistrist saadud andmeid, siis eramud numbritega 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34 ehitati kõik aastatel 1932-1937.

Teadaolevalt esimene kirjalik viide Pikk tn 32 kinnistule pärineb aastast 1932, kui kinnistu rentnikule Ilmar Olole väljastati elamu ja kõrvalhoone ehitamiseks ehitusluba.⁵ Arhiiviuuringute tulemuste põhjal selgus, et hoonete ehitamise ajal ei omanud hoone tulevane omanik veel kinnistut, vaid rentis seda Sindi aleviomavalitsuselt hinnaga 5 krooni aastas.⁶

Sindi aleviomavalitsus müüs Pikk tn 32 kinnistu Ilmar Olole 1935. aastal. Kinnistu suurusega 2093 m² eraldati linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alusel eraisikule 125 krooni ja 58 sendi eest. Kinnistu osteti laenuga ning ostja oli kohustatud 12 aasta jooksul laenu tasuma.⁷

Ehitis valmis üheetapiliselt ning hilisemaid suuremahulisi juurdeehitusi hoonele tehtud ei ole. Muudatused on toimunud valdavalt hoone sisemuses. Hoone otsafassaadi tuulekojas olev trepp on lammutatud ja asendatud hoone sees oleva sisetrepiga. Lisatud on uusi uksi ja tagafassaadil olevast sahvrist on tehtud vannituba ning sellest tulenevalt on tänane esik nihkunud. Arhiivi materjalidest selgus, et esmajärjekorras said kasutusloa esimese korruse korterid. Katusekorruse korterid said kasutusloa paar aastat hiljem 1936. aastal.

⁴ T.Kann, Sindi on Pärnumaa enim kaitstud paik. – Pärnu Postimees 11. VI 2005, <https://parnu.postimees.ee/2116329/sindi-on-parnumaa-enim-kaitstud-paik> (vaadatud 29. III 2018).

⁵ Ehitusluba (väljavõtte Sindi alevivalitsuse koosoleku protokollist)

⁶ Tori vallavalitsus, Sauga teenuskeskus arhiiv

⁷ Tori vallavalitsus, Sauga teenuskeskus arhiiv

Illustratsioon 1. Vaade Pikalt tänavalt

II Maailmasõja järgsel perioodil maa koos hoonega võõrandati Ilmar Ololt. Sellele viitab 1990. aastast pärit maa looduses eraldamise akt, millega kinnistu anti haldamiseks Pärnu Linna Elamukoondisele. Dokumentist on loetav, et kinnistul olev hoonestus oli juba eelnevalt Elamukoondise omanduses. Kinnistu ise oli ilmselt halvas seisukorras ja akt kohustas elamukoondist seda haldama ja hooldama.

Kinnistu tagastati õigusjärgsetele omanikele Sindi Linnavalitsuse 09.04.1998 korraldusega nr 120. Tänapäevaks on hoone ühe eraomaniku valduses.

3. VÄÄRTUSED

Kehtiv Sindi linna üldplaneering toob välja, et Sindi linnale on iseloomulik rikkalik roheline ja rahulik elutempo. Linnaehituslik miljöo koosneb nii miljööväärtuslikust arhitektuurist kui ka haljastusest, tänavavõrgust ja krundijaotusest. Väärtuseks ei loeta mitte niivõrd iga hoonet üksinda, kui neist kujunevat terviklikku kooslust.⁸ Seega tuleb hoonete ehitamisel ja restaureerimisel arvestada, et säiliks Sindile omane aedlinlik linnaruum.

⁸ Sindi linna üldplaneering.- Sindi Linnavalitsus
<https://sindi.kovtp.ee/documents/1124073/1790456/Üldplaneering+2005+%28tekst%29.pdf/ff712ebd-24da-47db-904c-a5c2ebd69d85> (vaadatud 27.III.2018)

3.1 Elamuala planeering ja hoone maht

Pikk tänav (endine Kooli tn) on suhteliselt kitsas, mis siiski oma pikkusele vaatamata ei tundu olevat suure mahuga läbiv liikluskoridor. Sindi linna 1946. aasta haljasalade ja sisetranspordi skeemilt nähtub, et Pika tänavava põhjapoolne külg Karja ja Kesktänavava vahelises lõigus oli 1946. aastaks hoonestatud. Krundid on korrapärase kujuga kuid leidub üksikuid erikujulisi krunte. Paide mnt poolsed krundid on suhteliselt suured, olles ca 2000m²-2600 m² suurused. Hooned paiknevad tänavast ca 8 m tagasiastega, mis on Pikal tänaval välja kujundanud ühtse ehitusjoone.

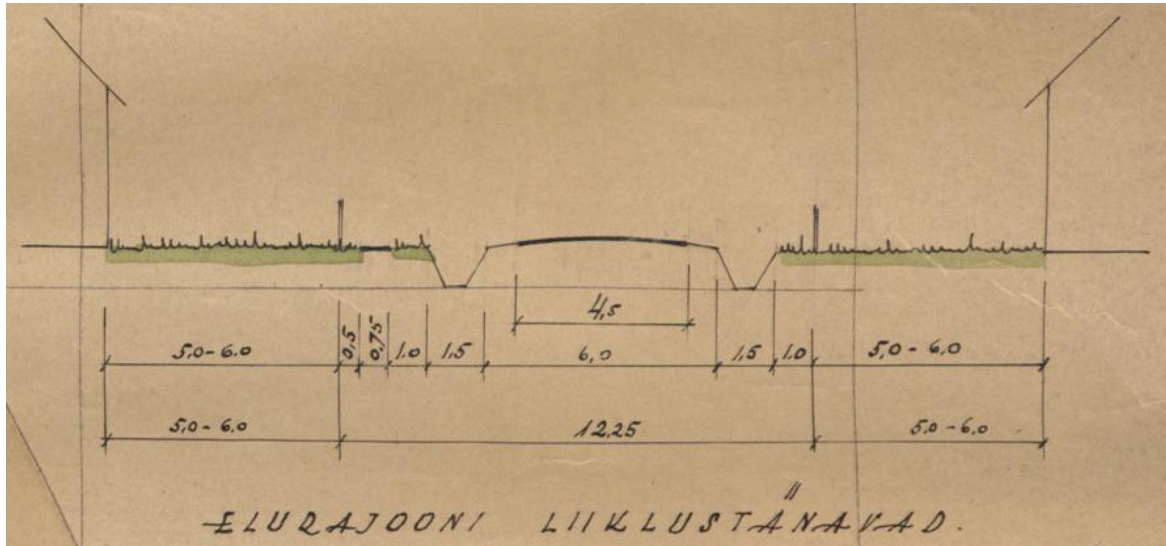
Skeemil 3 on näha, et Pikk tänav klassifitseeritud elurajooni liiklustänavaks. Tänav ristlõike skeemilt 4 selgub, et kõrghaljastust ei olnud algselt tänaval ette nähtud. Täna on teeäärne kõrghaljastus kohati olemas.

Skeem 3. Väljavõte Sindi transpordi skeemist.⁹

Hoone paigutus kinnistul ja säilinud õunapuud annavad tunnistust sellest, et tegemist oli traditsioonilise maakodutüüpi aiaga, mis on piirkonnas levinud ja mis väärtustab Sindi aedlinna miljööd. Seda tüüpi aedade kujundus on selgepiiriline ja tugineb vanadele traditsioonidele. Paikvaatlusele tuginedes võib näha, et õunapuuaed on eraldatud ja asub kinnistu sügavuses. Võib eeldada, et hoone ees paiknes algselt hekk ja iluaed.

⁹ Eesti Riigiarhiiv (ERA), ERA.T-6.5.107 leht 3: Sindi linna haljasalade ja sisetranspordi skeem, 1946

Skeem 4. Väljavõte Sindi linna transpordi skeemist.¹⁰

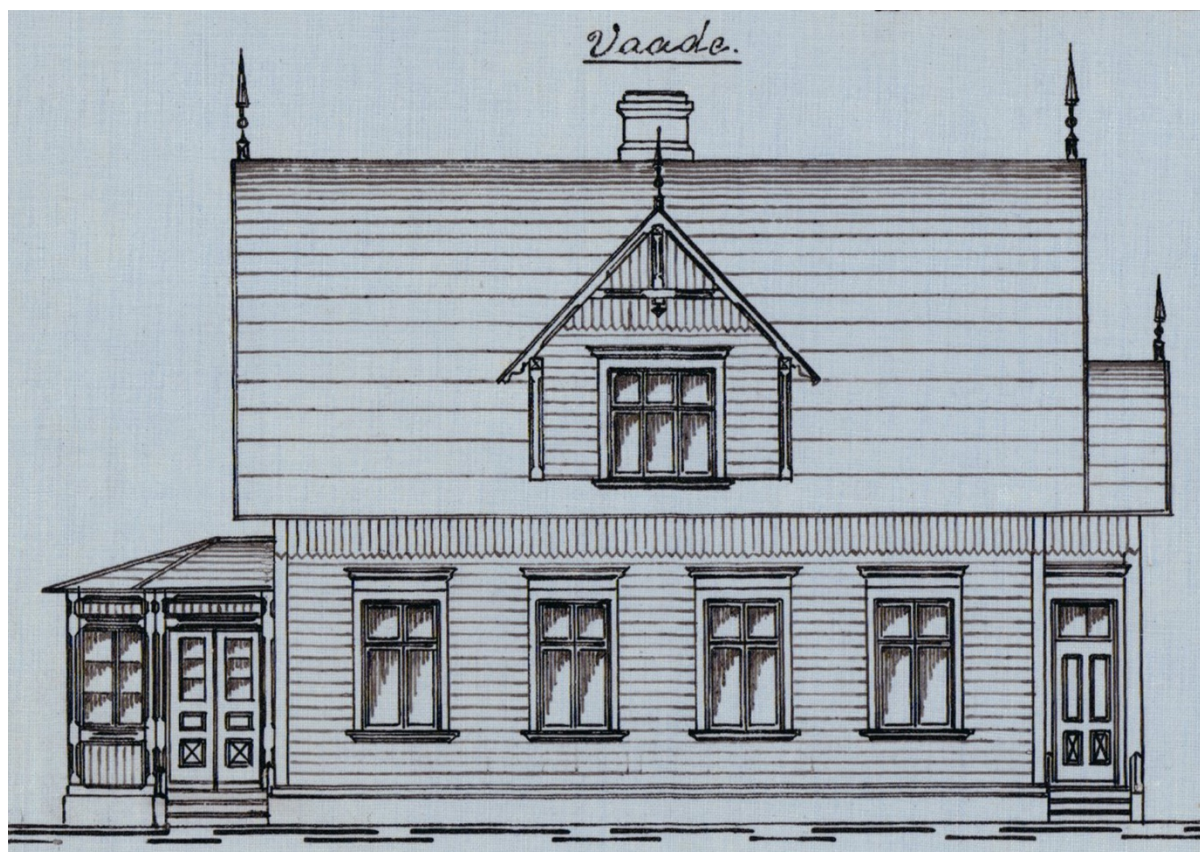
Tänaasel päeval Pikk 32 kinnistu piiril aed puudub. Piirkonna paikvaatlusele tuginedes, võib eeldada, et antud juhul võis piirde tüübiks olla madal 1,3 m kõrgune puitlippaed või metallraamil võrkaed. Tänaväärne piire asus ilmselt Pikk 32 eluhoonest ca 6 m kaugusel nagu seda transpordiskeem on ette näinud. Täna leidub samal tänaval krunte, mis on piiratud tänava poolt metallraamil võrkaiaga.

3.2 Elamu eksterjöör

Pikk tänav 32 hoone arhitektiks on Vinter. Arhiviüuringute käigus ei õnnestunud paraku kindlaks teha arhitekti täisnime. Sama arhitekt on koostanud ka stiililt sarnase Pikk tänav 28 hoone projekti.

Pikk tn 32 puitelamu on kavandatud keskse katusekorruse väljaehitusega avanedes pikiküljega Pikale tänavale. Hoonet liigendab otsafassaadil veranda, kuhu pääseb esimese korruse korterist ja aiast. Piirkonnas on põhihooned paigutatud nii, et kinnistul oleks maksimaalselt ära kasutatud lõunapoolsem päikeseküllane külg. Lisaks on enamikel hoonetel lõuna sihis ehitatud veranda.

¹⁰ Eesti Riigiarhiiv, Sindi linna haljasalade..., leht 3

Skeem 5. Hoone esifassaad¹¹

Tegemist on traditsionalistlikult lihtsa, rahvaliku arhitektuuriga hoonega, mida ilmestab sümmeetriline fassaad ja tiheda ruudustikuga aknad. Hoone fassaadil vaheldub püst- ja rõhtlaudis, mida ilmestavad kuueruudulise ja neljaruudulise raamijaotusega avatäited. Aknaid täiendavad profileeritud piirdelauad. Projektikohased aknad on säilinud teise korruse ulatuses ja verandal. Lõunapoolse viiluvälja ülaosa ehib lisaks väike kolmnurkne aken (Ill 3), mida algselt 1932. aasta ehitusprojektis ei olnud ette nähtud. Otsaviiluvälju täiendavad veel otsaviilu väikesed rombaknad (Ill 2). Säilinud aknad on kantud hoone korruste plaanidele (skeem 6 ja skeem 7). Hoonet ilmestavateks detailideks on viiluväljadel olevad ehispennid ja viiluväljade dekoratiivse püstlaudise saelõikelised kolmnurksed otsad (viilupitsid). Ehisdetailidena võib välja tuua kujundatud sarikaotsasi (Ill 14).

¹¹ Tori vallavalitsus, Sauga teenuskeskus arhiiv

Illustratsioon 2. Rombikujuline aken

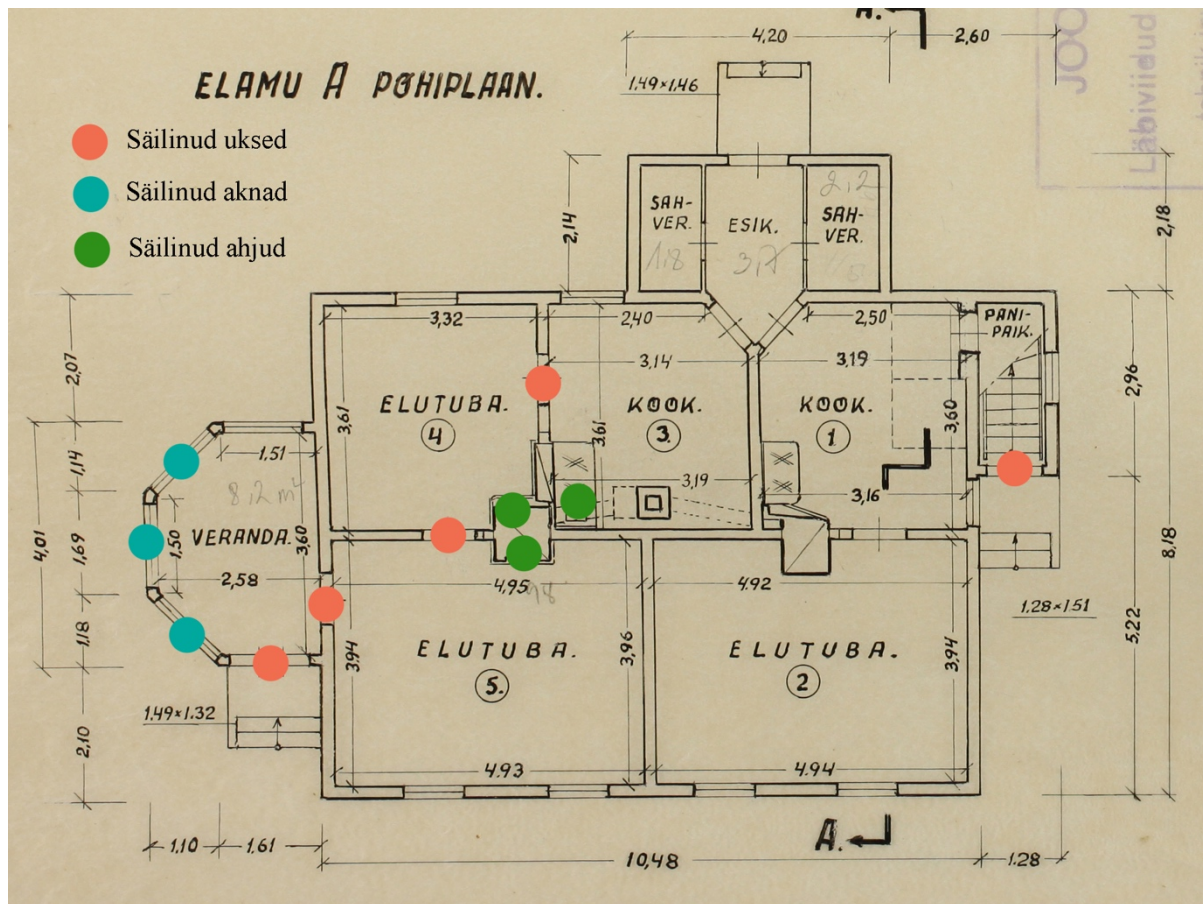
Illustratsioon 3. Viiluvälja aken

3.3 Elamu interjäär

Hoonesse oli ehitatud algselt neli korterit, kuhu oli projekti järgi kolm erinevat sissepääsu. Üks neist asus tagafassaadi tuulekojas, teine verandal ja kolmas otsafassaadi tuulekojas. Esimesel korrusel asus projekti kohaselt kaks korterit. Hoovipoolsele sissepääsule järgnes ühine esik, kustkaudu pääses mõlemasse korterisse. Korterite sissepääsud juhatasid otse kööki, millele järgnesid mõlema korteri elutoad. Lõunapoolsel korteril oli kaks elutuba, millele lisandus päikeseküllane veranda.¹² Täna on esimese korruse interjööris tehtud olulisi muudatusi. Sissepääs hoonesse paikneb vasakpoolse sahvri asukohas, teine sahver on muudetud vannitoaks. Omandisuhete muutuse tõttu on hiljem esimese korruse elutubade ühisesse vaheseina tehtud uks ja korterid ühendatud.

Interjööris on säilinud hulgaliselt Eestiaegseid klassitsistliku sugemetega kahhelahjusid. Säilinud ahjud on kantud hoone korruste põhiplaanile.

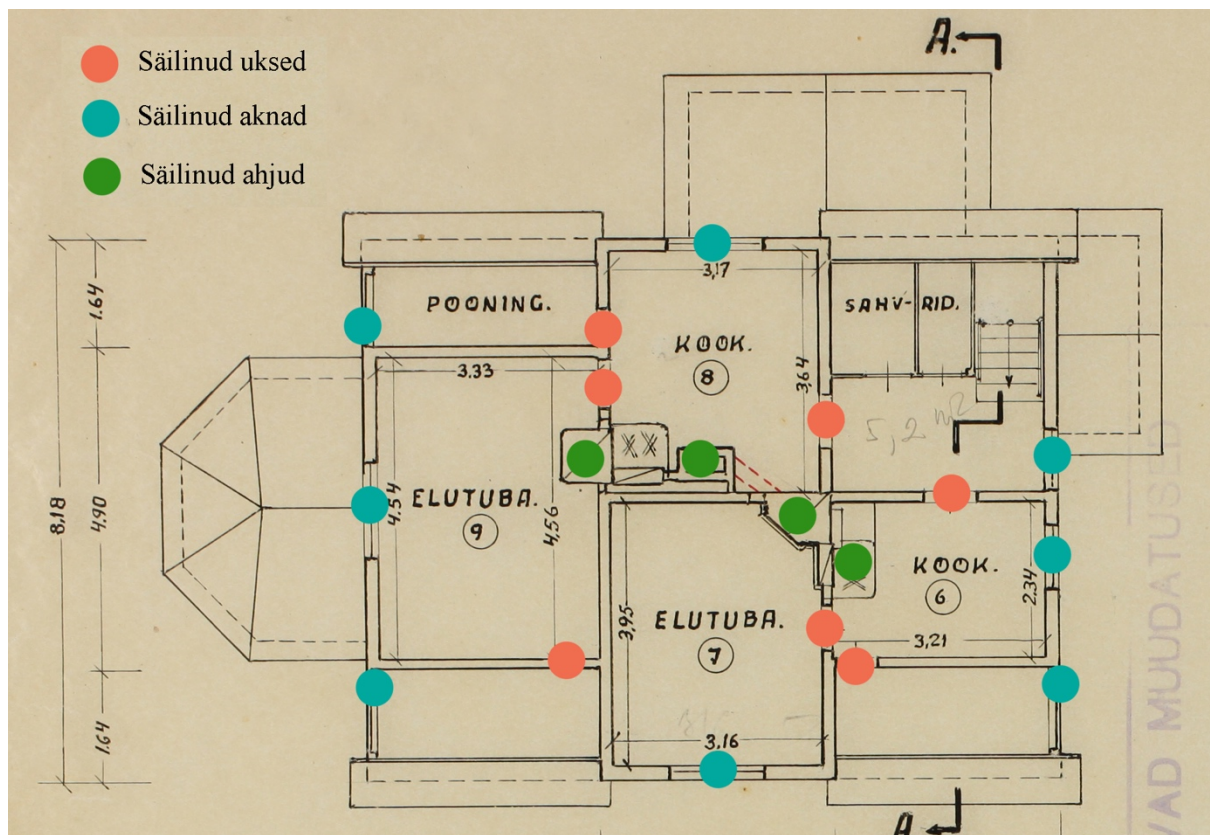
¹² Rahvusarhiivis asuvad 1958. a inventariseerimise joonised

Skeem 6. Elamu põhiplaan¹³

Teise korruse kahte korterisse pääses algselt maja otsafassaadil oleva tuulekoja kaudu, mis viis otse teise korruse esikusse. Esikus paiknesid ka mõlemale korterile mõeldud sahvrid. Teise korruse korterid on väiksemad, mõlemal korteril oli üks elutuba ja köök.

¹³ Rahvusarhiiv, EAA.P-1184.2.8541: 808 Pikk 32, 1958.

Skeem 7. Elamu katusekorruse plaan¹⁴

4. TEHNILISE SEISUKORRA HINNANG

4.1. Vundament ja sokkel

Kogu hoone vundament on tehtud monoliitbetoonist ja krohvitud lubitsement krohviga. Vundament on tumehalli tonaalsusega. Soklis esineb kohati pragusid. Esifassaadil on vundamendis daatum selle valamise aastaga 1932 (Ill 4). Projektikohane veelaud ja plekk on hoonel kohati puudu, mistõttu on sokkel olnud aastaid vastuvõtlik ilmastikutingimustele. Vesi on tunginud ülevalt poolt soklisse ja seda külmudes murendanud. Soklil esineb veekahjustusi ka väga halvas seisukorras sadeveesüsteemi tõttu (Ill 5).

¹⁴ Rahvusrarhiiv, EAA.P-1184.2.8541: 808 Pikk 32, 1958.

Illustratsioon 4. Daatum ja praod soklis

Illustratsioon 5. Soklikahjustus

Välivaatluste põhjal on veetase piirkonnas kõrge, mis võib vundamendile ja soklile samuti negatiivset mõju avaldada. Aja jooksul on soklit parandatud ja krohvitud tsementseguga. Hoolimata kõrgest veetasemest ei selgunud paikvaatlusel, et vundament oleks vajunud.

Ettepanekud:

- Vundamendipraad parandada ja täita jootebetooniga;
- Vundamendilt eemaldada lahtine krohvikihit ja üle krohvida ilmastikukindla krohvikihiga;
- Välja ehitada vihmaveerennide süsteem, et korraldada vee eemale juhtimine hoonest ja soka soklist ning vundamendist;

-Vähendada krundi liigniiskust, süvendades kinnistust põhja pool olevat kraavi.

4.2. Välis- ja siseseinad

Välisseinad

Hoonel on rõhtpalkseinad. Esifassaadil on rõhtpalgid osaliselt väljavahetatud fiboplokkidest laotud seinaosaga (Ill 6). Hoone esimese korruse osas on rõhtpalkseinad ja fiboplokkid paljastatud ja ilmastikuolude meelevaldas. Tõenäoliselt tulenevad ulatuslikud kahjustused esifassaadil katuse neelukohtade halvast seisukorrast. Allavoolav vesi on palkseina aja jooksul niivõrd tugevalt kahjustanud, et need vajasisid väljavahetamist. Veekahjustusi on saanud ka tagafassaadil olev palksein. Eriti selgelt on veekahjustus näha tagafassaadi hoone nurgas puuduliku vee ärajuhtimissüsteemi tõttu (Ill 8).

Illustratsioon 6. Rõhtpalkseinad ja fiboplokkid

Illustratsioon 7. Laudise ja palkseina veekahjustus

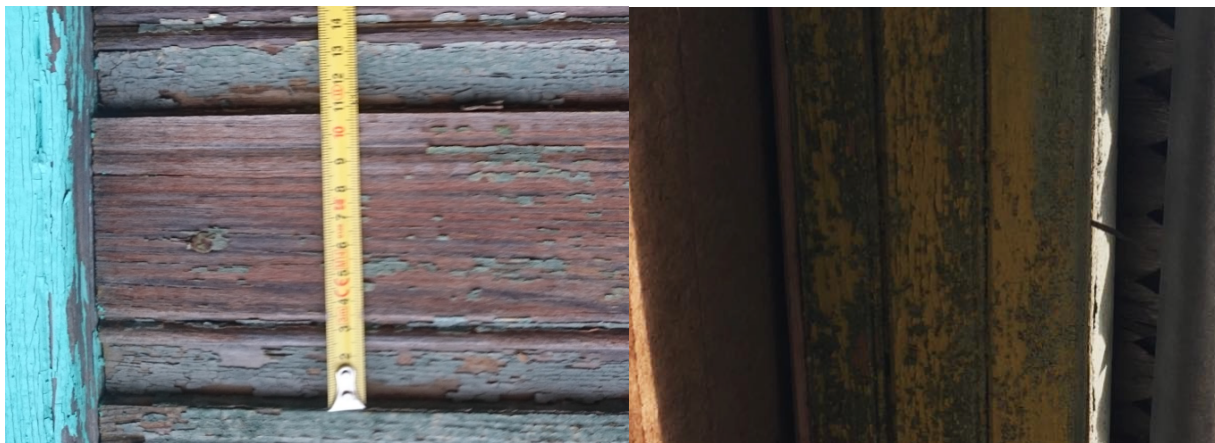
Illustratsioon 8. Palkseina veekahjustus

Viiluväljade saelõikelised püstlaudad on hoonel üldiselt säilinud. Veekahjustusi on saanud räästa all olevad püstlaudad, seda eriti katuse neelukohtades, mistõttu hoovi pool püstlaudad kohati puuduvad (Ill 8).

Illustratsioon 9. Tagafassaad

Hoonel vahelduvad püst- ja rõhtlaudis. Laudvoodri ehitusel on kasutatud ca 12 cm laiust profileeritud voodrilauda (Ill 10). Osaliselt on soklipeal säilinud püstlaudis, mille lõpetab vahekarniis. Sokli peal olevat püstlaudist esialgne projekt ette ei näinud, kuid antud lahendus muudab fassaadi vaheldusrikkamaks. Vahekarniis on oluline taastada, kuna see aitab ka niiskust soklist eemale juhtida.

Illustratsioon 10 . Säilinud profileeritud rõhtlaudis

Tuulekoda hoone NE ja N osas on lahendatud puitkarkass-laudis konstruktsiooniga. Põhjapoolne tuulekoda on üle löödud tuuletõkkeplaatidega. Laudis on esimese korruse osas säilinud NE poolsel tuulekojal ning lõunapoolsel fassaadil. Teisel korrusel on hoone laudis säilinud kogu ulatuses.

Hoone välisvoodril on olemas niiskuse-, uv-kiirguse- ja värvikahjustused. Kahjustused on tingitud fassaadi ebapiisavast hooldamisest ja vihmaveesüsteemi puudujääkidest. Katuse neelukohtades on laudvooder saanud tugevaid veekahjususi. Aja jooksul katmata olnud lõunapoolse fassaadi puidupind on ilmastiku toimele kohati muutunud praguliseks ja „karvaseks“ ning seetõttu omandanud hallika tooni.

Illustratsioon 11. Lõunapoolse fassaadi uv-kahjustus

Enamik algselt hoonel olevatest ehispennidest on aja jooksul hävinenud (Ill 11). Säilinud on vaid ühe tuulekoja ja tagafassaadi viiluväljadel olevad ehispenn. Osaliselt on säilinud hoone nurki rõhutavad liistud. Nurkade rõhutamisest ja kujundamisest on ka praktiline väärtus, kuna see annab laudise otstele ilmastikukindla lõpetuse.¹⁵ Fassaadi ilmestavad osaliselt säilinud akna- ja ukse raamistused.

¹⁵ <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/puitmaja-valislaadis-tuubid-ja-parandamine> või leida raamat Eesti puitarhitektuur,1999. http://www.ester.ee/record=b1278408*est

Ettepanekud:

-Fiboplokid hoone esifassaadilt ja tagumiselt küljelt tuleb eemaldada ja asendada sobivate palkidega. Alumised kohati amortiseerunud palgid tuleb välja vahetada ning paigaldada sokli ja palkide vahele bituumen hüdroisolatsioon;

-Taastada vahekarniis;

-Taastamiseks sobivad voodrilauad maksimaalselt restaureerida (puhastada vanast värvist, uuesti värvida). Pehkinud ja aegade jooksul eemaldatud laudis asendada uute, vanade voodrilaudade profiili eeskujul valmistatud laudisega. Voodrilaud tuleb hõõveldada ja valida sama profiiliga, kuhu on sisse freesitud dekoratiivsooned. Voodrilauad värvida algupärase kollaka tooniga (Ill 10). Laudis värvida naturaalse õlivärviga. Kaaluda tagafassaadi/otsafassaadide restaureeritud laudade kasutamist esifassaadil. On hea kui üks fassaad on kaetud tervenisti kas uute või vanade laudadega. Vastasel juhul võib tekkida oht, et uue ja vana laudise vahe on liialt eristuv, kuna uus värv ei püsi neil ühtemoodi. Tagafassaadil tuleks sellisel juhul välja vahetada kõik lauad;

-Paigaldada uued veelauad;

-Taastada otsaviilude olemasolevate detailide eeskujul hävinud ehispennid.

Siseseinad

Siseseinad on kaetud krohviliistude ja krohviga (Ill 12). Kohati paljandub hoones palksein. Üldjuhul on siseseinad üle tapeteeritud. Kohati esineb niiskuskahjustusi.

Illustratsioon 12. Krohvitud sisesein koos krohviliistudega

Ettepanekud:

-Tõsta hoone tuulepidavust. Välisseinad tuleb seestpoolt avada ja ebatihedad palgivahed uuesti tihendada/takutada;

-Paigaldada krohvimatt ja siseseinad krohvida;

-Ehitada välja uus krohvisisene elektri nõrk- ja tugevvoolukaabeldus ning paigaldada kaasaja normidele vastavad tugevvoolu peakilp ja jaotuskilbid, sobiva välimusega pistikupesad, lülitid ja valgustid.

4.3. Katus, laed ja põrandad

Hoonel on viilkatus, mille hari on paralleelne tänavaga. Tegemist on tüüpilise kaldkatusega, mis on antud piirkonnas taoliste elamutele väga iseloomulik. Pikal tänaval on levinud hoone esifassaadil olevad väljaehitused ja üldiselt on nende katuste tüübiks just viilkatus.

Pikk tn 32 hoone katust liigendab samuti esifassaadil omakorda viilkatusega väljaehitus ja tuulekodade viilkatused.

Katusekattematerjaliks on täna eterniit. Projektikohaselt oli tegu sindelkatusega, mis on eterniidi all paiguti säilinud.

Antud juhul on katuse olukorra parandamine hoone edasisse säilimise huvides võtmetähtsusega. Vettpidav katus ja vihmavee ärajuhtimise süsteem on olulise tähtsusega, et takistada hoone edasist mädanemist. Katusekonstruktsioonid olid paikvaatluse ajal enamjaolt kuivad ja heas seisukorras. Katuse neelukohtades esineb aga suuri veekahjustusi, mistõttu on nende konstruktsioonide seisukord halb (Ill 13). Neelukohtades paiknevad kahjustused on tingitud valesti paigaldatud neeluplekist. Katusel sindel kohati puudub ja seestpoolt on näha hiljem paigaldatud eterniitkatus. Sarikad on heas seisukorras kuid katuse neelukohtades esineb kohati aga mädanikkahjustusi. Roovitus on üldiselt heas seisukorras va neelukohtades, kus see on samuti saanud ulatuslikke veekahjustusi.

Illustratsioon 13. Sakrikate ja roovituse kahjustused

Illustratsioon 14. Osaliselt sisse kukkunud vahelagi

Vahelaed on ehitatud puitkarkass konstruktsioonina (puitpõrandalaud, puittalad, laelaudis, saepurutäidis). Projekti kohaselt oli lagi kaetud krohvi ja kriidiga. Interjööris loovad osaliselt säilinud peegelvõlvid olulist lisandväärtust (Ill 15). Esimesel korrusel on osaliselt laed ülelöödud erinevate materjalidega. Katuse neelukohtades on vahelaed saanud tugevaid veekahjustusi ja on osaliselt sisse kukkunud (Ill 14).

Illustratsioon 15. Säilinud peegelvõlv

Illustratsioon 16. Saelõikelised sarikaotsad

Illustratsioon 17. Korstna läbiviik

Juba hoone ülevaatusel 1933. aastal viitas Sindi aleviomavalitsus probleemile, et pööningul on katuselatid korstnale liialt ligidal (Ill 17). Korstna ümberehitustööde käigus on latid pandud uuesti liialt ligidale, mis kujutab endast olulist tuleohtu.

Hoonel on hästi säilinud profileeritud sarikakannad, mis lisavad hoonele väärtust (Ill 16).

Projektikohased algselt õlivärvidega värvitud laudpõrandad tuleks säilitada maksimaalses mahus. Hoone I korruse elutoas on säilinud originaal põrandalauad, mida on aja jooksul mitmeid kordi uue värvikihiga kaetud (Ill 18). Lauad on kohati lahti ja ära vajunud. I korruse korteri magamistoas on originaallauad kaetud laminaatpõrandaga (Ill 19).

Illustratsioon 18. Säilinud pörandalauad

Illustratsioon 19. Laminaatpõrand

Ettepanekud:

- Vajadusel tellida ehitustehniline ekspertiis hindamaks täpselt katuse- ja vahelagede konstruktsioonide seisukorda;
- Esmajärjekorras parandada katus kõige kriitilisemates kohtades, et vältida hoone ja puidu mädanemist;
- Taastada sindel katusekate;
- Välja vahetada kahjustatud sarikad ja roovitus. Seejuures maksimaalselt säilitada saelõikelised sarikakannad;
- Korrastada katuse neelukohad. Vajadusel paigaldada vahetamist vajavate neeluplekkide asemele uued neeluplekid;
- Tähelepanu tuleb pöörata korstna läbiviigu veepidavusele ja tuleohutusele. Katusekonstruktsiooni põlev puiduosa, tuleb korstnast 15cm ulatuses asendada mittepõlevatest materjalidest ehitatud katusekonstruktsiooniga (kiudtsementplaat, tsinkplekk krae jms);
- Osaliselt sissekukkunud vahelaed taastada;
- Lagedes taastada peegelvõlv;
- Teostada lubitsementkrohviga krohviparandused ja värvida õlivärviga;
- Originaal pörandalauad maksimaalselt säilitada. Selleks tuleb lauad eemaldada, puhastada ja

katta õlivärviga. Laminaatpõrand eemaldada.

4.4. Aknad ja ukсед

Aknad

Enamjaolt on hoonel säilinud projektikohase ruudujaotusega originaalaknad (Ill 20). Esi- ja tagafassaadile on esimesel korrusel paigaldatud sobimatud plastprofiliga aknad (Ill 21). Ümberehitustööde käigus on eemaldatud ka aknaid ümbritsevad ja fassaadi ilmestavad profileeritud piirdelauad.

Illustratsioon 20. Projektikohane aken

Illustratsioon 21. Sobimatud plastikaknad

Uksed

Säilinud on hulgaliselt täispuidust tahveluksi (Ill 22), mida ilmestavad laiad profileeritud piirdeliistud. Siseuksed on üldjuhul nelja tahvli jaotusega, kaks piklikku tahvlit on keskel ning kaks horisontaalset tahvlit üleval ja all. Leidub ka kahe ruudu jaotusega uksti. Ajastutruud uksekingid on asendatud uutega või puuduvad sootuks.

III.22. Tahveluks

III. 23. Välisuks

III. 24. Veranda uks

Tagumise tuulekoja uks on asendatud uuega. Otsafassaadi tuulekoja uks (III 23) on originaal, mis on väljaspoolt üle löödud uue kattematerjaliga. Veranda uks (III 24) on originaaltoode.

Ettepanekud:

-Olemasolevad ajastutruud aknad restaureerida ja säilitada koos neid rõhutavate profileeritud piirdeliistudega. Vajadusel on lubatud detaile asendada ajastutruude detailidega. Aknaraamid ja piirdeliistud katta linaõlivärviga;

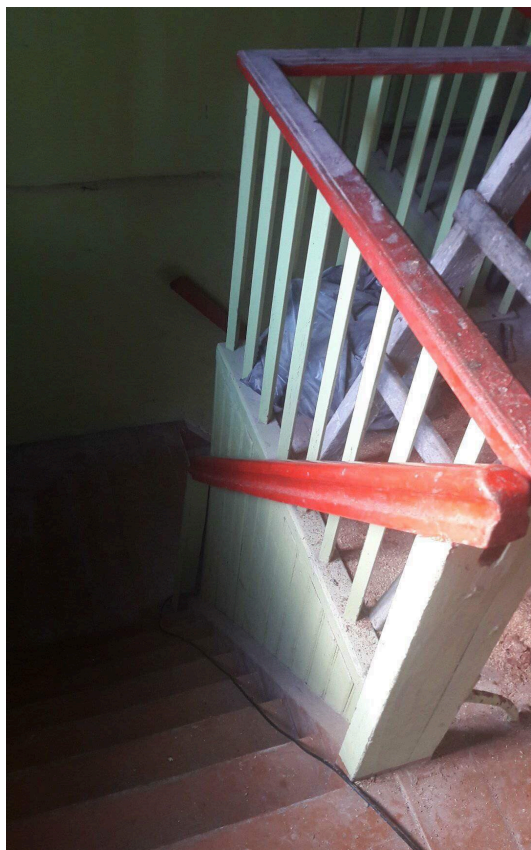
-Asendada hoone fassaadile paigaldatud plastaknad algupäraste puitakendega. Järgida tuleb projektikohast ruudujaotust ja raamiprofiili;

-Tahveluksed restaureerida ja paigutada ajastutruud manused;

- Originaal välisuksed restaureerida ja sobimatu tagafassaadi tuulekoja uks asendada projektikohaste uksega.

4.5. Trepid

Projektijärgne trepp hoone NE-külje asuvas tuulekojas on välja lõhutud ja asendatud hoone sisese trepiga. Küll on aga sisetrepp säilinud Pikk tn 28 hoones, mis on projekteeritud sama arhitekti poolt (Ill 25 ja Ill 26). Võib eeldada, et ka selles hoones oli samalaadne trepp. Antud näite järgi on võimalik ehitada uus ajastutruu trepp, mis väärtustaks interjööri.

Illustratsioon 25. Pikk tn 28 sisetrepp

Illustratsioon 26. Pikk tn 28 sisetrepp

Hoone sissepääsude juures paiknevad mõneastmelised halvas seisukorras betoonvalust trepid. (Ill 27).

Illustratsioon 27. Veranda trepp

Ettepanekud:

- Korrastada/remontida betoonist trepiastmed;
- Sisetrepp taastada selle endises asukohas, Pikk tn 28 sisetrepil näitel.

4.6 Ahjud

I korruse elutoas on hästi säilinud roheline glasuuriga silekahhela (Ill 28). Aktsendina on siin kasutatud keskset vertikaalset dekoorelementi ja niši. Hoones leidub nii ümarate nurkadega kui ka täisnurkadega ahjusid. Osa ahjusid on ülevärvitud, mis vajavad puhastamist (Ill 29).

Illustratsioon 28. Säilinud kahhelahi

Illustratsioon 29. Üle värvitud kahhelahi

Ettepanekud:

- Säilitada hoones olevad kahhelahjud;
- Ülevärvitud kahhelahjud puhastada.

5.KOKKUVÕTE

Hoone restaureerimisel tuleb lähtuda kehtivast Sindi üldplaneeringus sätestatud eesmärgist, mille kohaselt tuleb ehitamisel ja restaureerimisel arvestada linna omapäraga, et säiliks Sindlile iseloomulik aedlinlik linnaruum.

Pikk tn 32 hoone on väärtuslik nii interjööris kui eksterjööris ja on Sindi aedlinna kontekstis oluline. Traditsioonilise fassaadikujudusega hoone lisab piirkonna miljööle lisandväärtust. Pikk tn 32 hoonel on tänavaga paralleelne viilkatus keskse katusekorruse väljaehitusega. Hoonel on osaliselt säilinud profileeritud laudis ja mõned originaalaknad. Säilinud on erinevaid dekoratiivseid detaile nagu ehispennid, vahekarniisid, profileeritud akna piirdeliistud. Interjööris väärivad märkimist säilinud kahhelahjud, tahveluksed ja peegelvõlvid.

Restaureerimisel on esmajärjekorras vajalik parandada katus selle kõige kriitilisemates kohtades, vältimaks hoone edasist kahjustamist ning seejärel hoone välisilme restaureerida vastavalt projektile.

Pikk tn 32 ja selle lähiümbruse hoonetele tuleks kaaluda miljööväärtusliku ala kehtestamist. Lähipiirkonnas leidub teisigi sarnase arhitektuurikeele ja planeeringuga hooneid. Võimaliku miljööväärtusliku alana tuleks kaaluda Kesktänavast kuni Rohelise tänavani, kuna antud alas leidub mitmeid miljööväärtuslikku alale iseloomulikke elemente. Käsitletavas piirkonnas on korrapärane krundistruktuur ja väljakujunenud ehitusjoon. Põhihooned paiknevad krundi NE poolses küljes, pikiküljega Pika tänava poole. Kõik hooned on ehitatud 1930.ndatel ja kannavad endas selle ajastu traditsionalistliku arhitektuuri elemente. Miljööväärtusliku ala määramiseks tuleb eraldi koostada piirkonna hoonete inventariseerimine.

KASUTATUD ALLIKAD

Arhiivimaterjalid:

Eesti Riigiarhiiv (ERA), ERA.T-6.5.107 leht 3: Sindi linna haljasalade ja sisetranspordi skeem, 1946

Rahvusarhiiv, EAA.P-1184.2.8541: 808 Pikk 32, 1958.

Tori Vallavalitsus, Sauga teenuskeskuse arhiiv

Internet:

Ehitisregister www.ehr.ee, vaadatud (13.IV 2018)

Maa-amet www.geoportaal.maaamet.ee, vaadatud (27.III.2018)

TTÜ puitelamute uuring. - Sihtasutus Kredex

http://www.kredex.ee/public/Uuringud/TTY_Puitelamute_uuring.pdf (vaadatud 27.III.2018)

Sindi linna üldplaneering. –Sindi Linnavalitsus

<https://sindi.kovtp.ee/documents/1124073/1790456/Üldplaneering+2005+%28tekst%29.pdf/f712ebd-24da-47db-904c-a5c2ebd69d85> (vaadatud 27.III.2018)

Raamatud

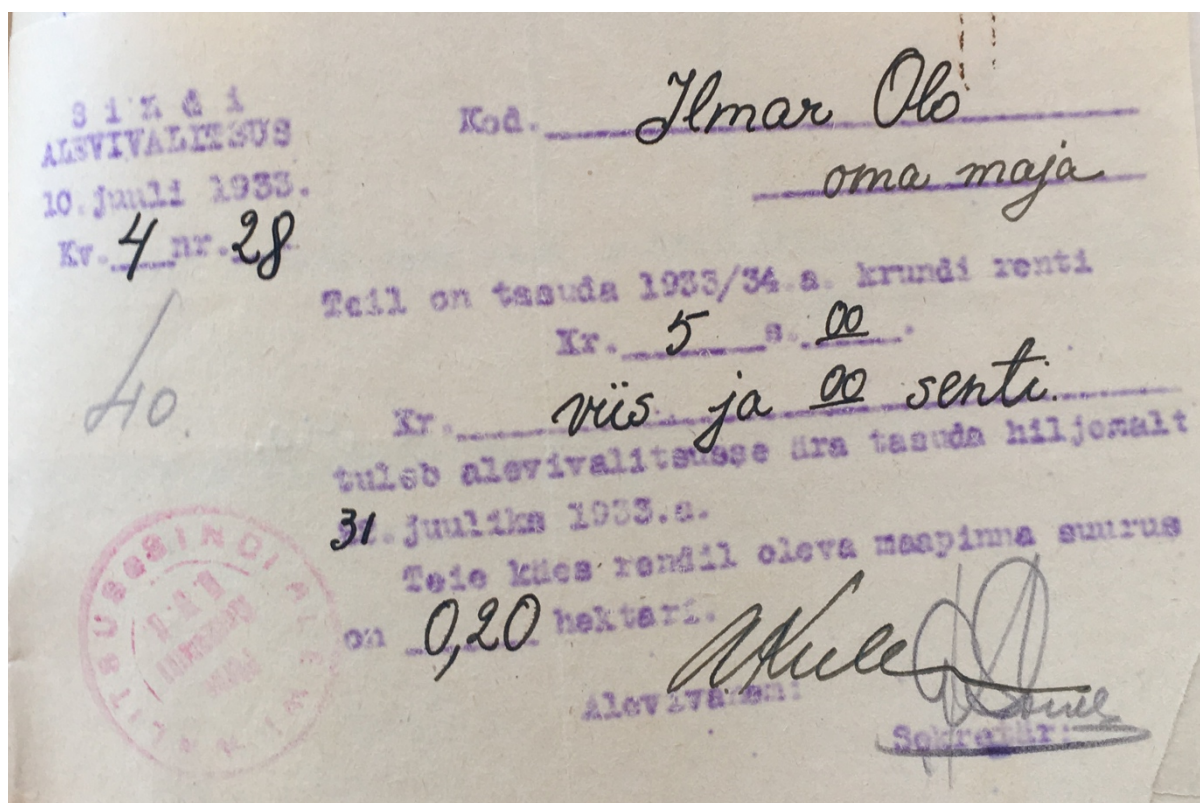
E.Tohvri, Eesti puitasumite kujunemisest ja elamutüüpidest. Tallinn: Eesti Arhitektuurimuuseum, 1999, lk 80–81.

Artiklid

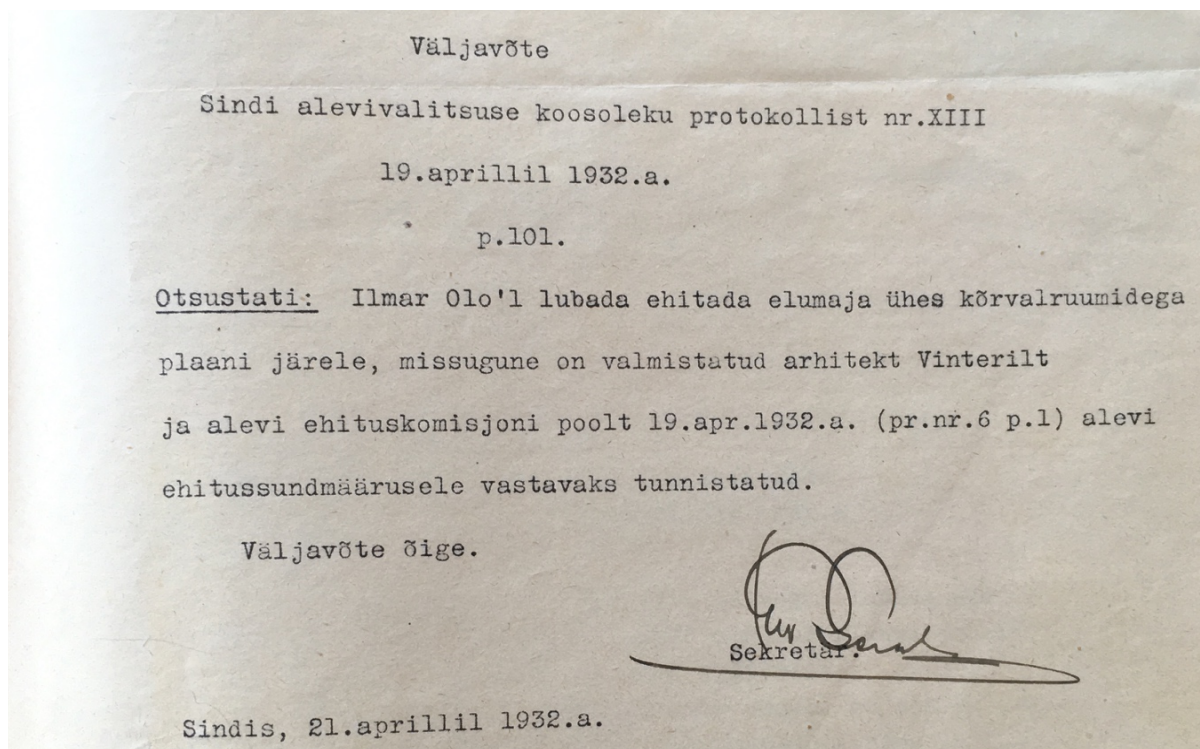
T.Kann, Sindi on Pärnumaa enim kaitstud paik. – Pärnu Postimees 11. VI 2005,

<https://parnu.postimees.ee/2116329/sindi-on-parnumaa-enim-kaitstud-paik> (vaadatud 29. III 2018)

Lisad

Lisa 1 . Sindi alevivalitsuse märgukiri krundi rendi tasu kohta

Lisa 2. Ehitusluba (väljavõte Sindi alevivalitsuse koosoleku protokollist)

Kinnistusakt.

NÕUDMISE DOKUMENT.

Ärakiri.

Ostu-müügi leping.

Tuhande üheksasaja kolmekümne viiendal (1935) aastal aprilli - -
kuu 28. päeval on **Sindi aleviomavalitsuse**, kui müüja ja Ilmar Olo - - - -
- - - - - , kui ostja vahel
alljärgnev ostu-müügi leping sõlmitud.

§ 1.

Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alusel eraldab Sindi aleviomavalitsus
temale kinnistu Nr. 1 all **Sindi alevis** kuuluvast maast Kooli - - - - -
tänaval asuva maatüki nr. 28. (kvartalis 4. ehituskruunt Nr. 28.), suur
2093. ruutmeetrit, eramaamõõtja Hans Paasi poolt 12. " septemb. 19 33 aastal
valmistatud plaanil näidatud ja looduses tähistatud piirides, ja müüb selle maatüki pärisoman-
duseks Sindi alevivolikogu otsuse „18.“ veebruaril 19.35 a. protok. 9 p. 83 koha-
selt sama krundi kasutajale Ilmar Olo'le - - - - -
kõigi õiguste ja kohustustega ostuhinna ühesaja kahekümneviie (125) - - - - -
krooni 58 sendi eest, ning avaldab oma nõusolekut müüdüd maatüki kinnistamiseks ostja
Ilmar Olo - - - - - nimele iseseisva hüpoteeküksusena.

Märkus: müüdüd maatüki peal asuvad hooned ei kuulu Sindi alevile ja käesolev leping hoo-
netesse ei puutu.

Lisa 3. Kinnistu ostu-müügi leping

4. Eraldatud maatüki ekspluatatsioon: (ha)

Jrk. nr.	Maatüki nimetus (lit.)	Kokku maad	SEALHULGAS				muu maa
			haritav maa	looduslik rohumaad	metsamaa kokku	sellest I grupi mets	
1.	Linnamaa	0,2114					0,2114
Kokku: EK-28		0,2114					0,2114

5. Eraldatud maatükil asuvad järgmised individuaalehituskruunid/õue-aiamaad:

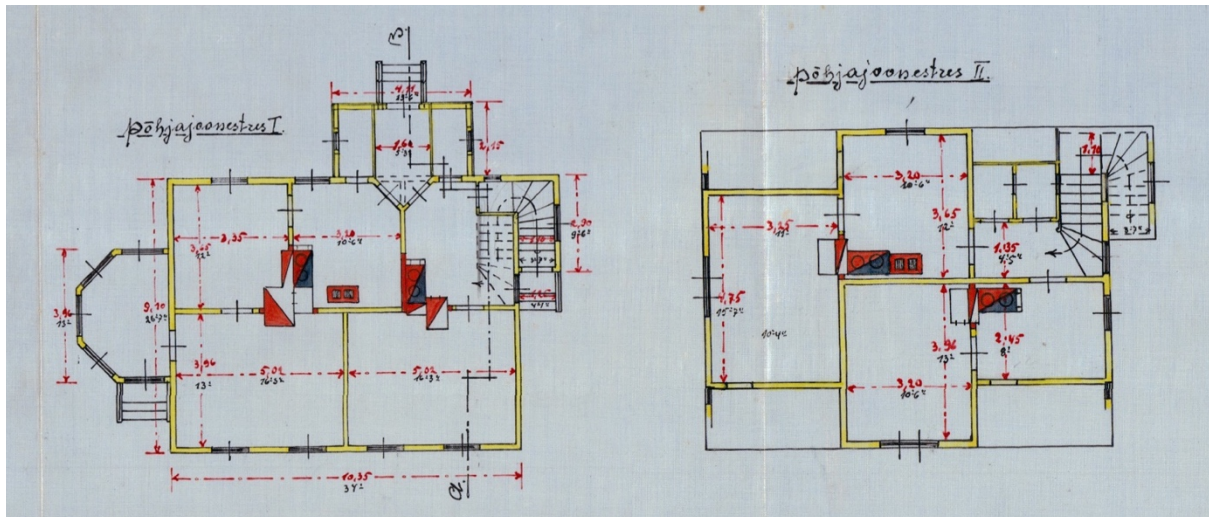
(maakasutaja nimi)

(pindala)

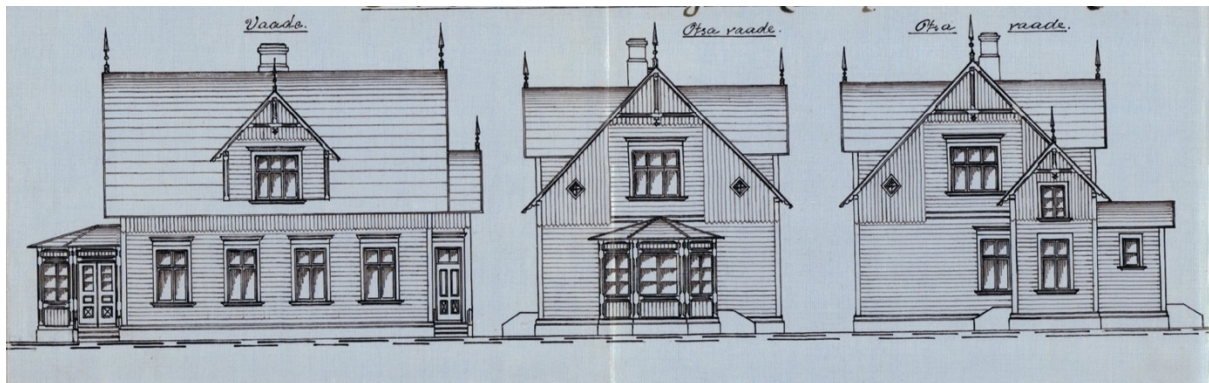
millised (kasutamise kord)

6. Eraldatud maatükil asuvad Pärnu Linna Elamukoondise elamu ja kõrval-
hooned (maakasutaja nimetus)

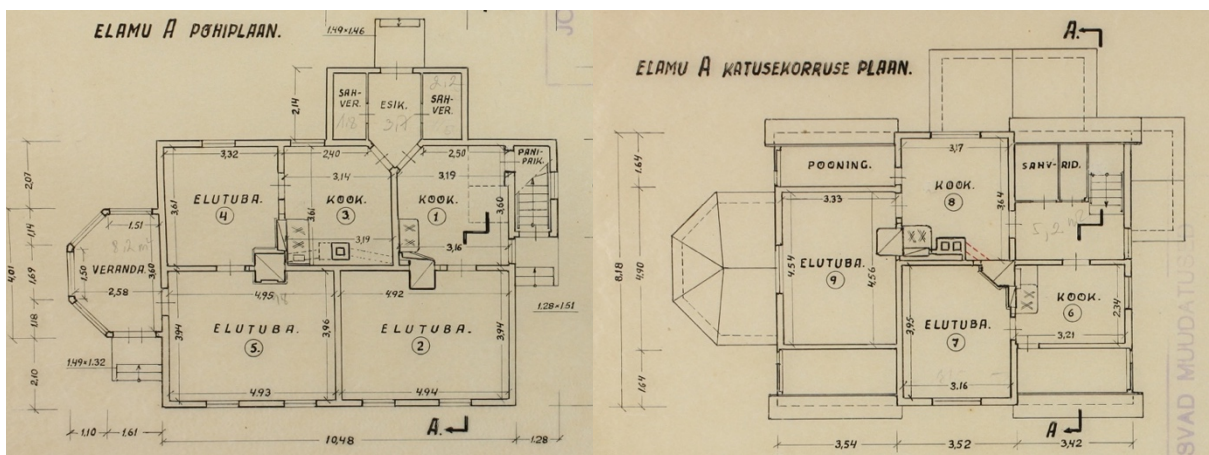
Lisa 4. Maa looduses eraldamise akt

Lisa 5. 1932. aastal arhitekt Vinteri poolt koostatud maja korruste plaanid

Lisa 6. 1932. aastal arhitekt Vinteri poolt koostatud maja vaated

Lisa 7. Rahvusarhiivis asuvad 1958. a inventariseerimise joonised